

der en Bestemmelse om, at hvor Statshusmanden har opdyrket raa Jord henhørende under Husmandsbrugets oprindelige Tiliggende, eller hvor han har grundforbedret det i særlig fortrinlig Grad, ved Dræning o. s. v., skal han have Adgang til at faa Tillægslaan i Forhold til den derved paaviselig medførte Forbedring. Det bliver Amtskommissionerne, der afgøre det — og det bliver ikke saa vanskeligt at afgøre —, og derefter gøres der Indstilling og udmaales Tillægslaan til ham, saaledes som det skønnes, at det med Rette kan tilkomme ham. — Men for at gøre Bestemmelsen om Tillægslaan saa rimelig som mulig for alle, hvem denne Bestemmelse kan naa, er det endvidere fastslaaet, at den Statshusmand, der nu sidder paa sin Lod og ikke ser sig i Stand til at udvide sit Husmandsbrug, fordi der ikke er Jord at faa til Købs, i alt Fald ikke til en rimelig Pris, skal have Lov til at afhænde sit Husmandsbrug til en kvalificeret Ansøger og derefter have Adgang til at søge Laan efter den nye Lovs Regler. Paa den Maade erhverver han sig en større Jordlod, hvad han ikke kunde gøre ved at købe Jord, fordi han nu en Gang ligger indeklemt, som han gør. Det er en Selvfølge, at den, som køber det tidligere Statshusmandsbrug, som den anden forlader for at søge Laan efter den nye Lov, kan ikke søge Tillægslaan hverken straks eller senere. Han gaar ind til de Vilkaar, som foreligge i det givne Øjeblik, og ved, hvad han gaar ind til.

I § 15 i den nugældende Lov var der Bestemmelser, som man kan betegne som Hjemværnsregler, Bestemmelser om, at Statshusmandens Ejendom med Besætning og Inventarium ikke kan behæftes med ny Pantegæld, før Halvdelen af Ejendommens oprindelige Laaneværdi er udløst. Ej heller kan der gøres Udlæg, Arrest eller Beslag for Gæld, som Ejeren eller nogen paa hans Vegne har paadraget ham personlig, uden at Landbrugsministerens Samtykke dertil er indhentet. Denne Hjemværnsret er utvivlsomt oprindelig indføjjet i den allerbedste Hensigt, og lad mig sige, at det er ikke uden med en vis Beklagelse, at jeg gaar med til at give Slip paa den, men jeg maa erkende, at de have Ret, der hævde, at denne Bestemmelse har ikke virket efter sin gode Hensigt, den har snarere virket stik modsat, idet de mindre solide blandt Statshusmændene have brugt denne Hjemværnsret som et Dække, hvorunder de skjulte sig, medens Bestemmelsen for de gode, de

stræbsomme, har været generende, idet dens Konsekvenser praktisk talt have medført, at de paagældende ere komne til at føle sig som, og mange ere komne til at anse dem for at være en Slags Borgere af 2den Klasse. Med det Resultat — som jeg tror er rigtigt — for Øje, efter den Tid Loven har virket, tror jeg, at vi ogsaa i dette høje Ting bør enes om, som det er sket i Folketinget, at lade disse Bestemmelser blive ude af denne Lov.

Ja, hermed har jeg i Hovedsagen peget paa de væsentligste Afvigelser imellem den bestaaende Lov og Forslaget, som det her foreligger, og jeg haaber, som allerede sagt, at det høje Ting vil tage mod Forslaget med Velvillie og Sympati; jeg haaber, at det høje Ting vil anerkende de foretagne Forandringer som lige saa mange Forbedringer, og anbefaler dermed Sagen til velvilligst mulig Behandling.

Piper: Den nugældende Lov eller rettere sagt den, som ligger forud for den, er Frugten af den Bevægelse, som rejstes i 90erne for at hjælpe Landbruget, som paa det Tidspunkt var særlig trykket. Den gik ud paa og tilsigtede at knytte Befolkningen stærkere til Landet, saaledes at Indvandringen til Byerne ikke skulde tage til i større Grad. Man tilsigtede tillige at skaffe den fornødne Arbejdskraft, som man allerede paa dette Tidspunkt havde begyndt at savne. Loven var et Forsøg paa et ukendt Omraade, og det var ganske naturligt, at man derfor indskrænkede dens Varighed til 5 Aar og bestemte, at den skulde optages til Revision, naar disse 5 Aar var udløbne. Da disse 5 Aar var udløbne, blev Forslaget forelagt paa ny og vedtaget med lidt Forandringer, idet man forhøjede Laanesummens Størrelse fra 4,000 til 5,000 Kr., hvad man mente, at Udviklingen og Trangen havde givet Berettigelse til. — For dem, der mente gennem denne Lov at skabe direkte Arbejdskraft til Landbruget, har Loven været en Skuffelse, men Loven har paa den anden Side sikkert medført saa mange indirekte Goder og vil indirekte skaffe fornyet Tilgang af gode Kræfter til Landbruget, at man kun kan være glad ved, at dette Forsøg blev gjort. Jeg betragter Loven som et særdeles godt Greb i social Henseende og et godt Middel, selv indenfor de ikke meget udstrakte Rammer, indenfor hvilke den bevæger sig, til at kunne modvirke den stærke Tiltrækning, som Byerne i den sidste Menneskealder have øvet paa Landbe-